

แนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยของประชาชน
ในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น
**The Democratic Political Culture Development Guidelines
of People in Chum Phae Town Municipality Area,
KhonKaen Province**

พงษ์เมธี ไชยศรีหา
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
Pongmetee Chaiseeha
Northeastern University, Thailand
Email : pongmetee@gmail.com

*****

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการกล่อมเกลาทางการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยของประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น 2) เพื่อศึกษาปัจจัยการกล่อมเกลาทางการเมืองที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยของประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น และ 3) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยของประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น การวิจัยนี้เป็นแบบผสมวิธีทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในอำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น รวมทั้งสิ้น 9 คน โดยทำการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการอุปมาน ได้แก่ การวิเคราะห์และตีความ การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้งและมีที่อยู่ตามทะเบียนราษฎรในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จำนวน 23,694 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 393 คน จากการคำนวณตามสูตรของ ทาโร ยามาเน่ Yamane (1973 : 726) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิและแบบง่าย เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามแบบมาตราประมาณ

ค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ ด้านหลักอำนาจอธิปไตยของปวงชนอยู่ในระดับมากร้อยละ 34.1 ระดับปานกลาง ร้อยละ 41.5 และระดับน้อย ร้อยละ 24.4 ด้านหลักเสรีภาพ ในระดับมากร้อยละ 30.8 ระดับปานกลางร้อยละ 50.9 และระดับน้อยร้อยละ 18.3 ด้านหลักความเสมอภาค ร้อยละ 35.9 ระดับปานกลางร้อยละ 44.8 และระดับน้อยร้อยละ 19.3 ด้านหลักกฎหมาย ร้อยละ 41.9 ระดับปานกลางร้อยละ 36.9 และระดับน้อยร้อยละ 21.2 ด้านหลักเสียงข้างมาก ร้อยละ 53.5 ระดับปานกลางร้อยละ 30.5 และระดับน้อยร้อยละ 16.0

2. ทศคติของประชาชนที่มีต่อปัจจัยการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ สถาบันทางการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.62$) รองลงมาเป็น สถาบันทางการเมือง ($\bar{X}=4.54$) สถาบันครอบครัว ($\bar{X}=4.53$) สื่อสารมวลชน ($\bar{X}=4.45$) และด้านศาสนา ($\bar{X}=4.42$) ตามลำดับ

3. ปัจจัยการกล่อมเกลางานทางการเมือง ที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยของประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันทางการศึกษา และสถาบันทางการเมือง ส่วนปัจจัยด้านศาสนาและสื่อสารมวลชนไม่ส่งผลแต่อย่างใด

4. แนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตย ได้แก่ ความร่วมมือร่วมใจกันระหว่างสถาบันครอบครัว สถาบันทางการศึกษา และสถาบันทางการเมือง ที่จะร่วมกันอบรมกล่อมเกลางานทางการเมืองให้กับคนรุ่นใหม่ในชุมชนให้รับรู้และเข้าใจถึงหลักการประชาธิปไตยอย่างถูกต้อง โดยเริ่มจากสถาบันครอบครัวเอาใจใส่ดูแลอบรมบุตรหลานของตนให้มีอุปนิสัยเอื้อต่อการเป็นพลเมืองที่ดีตามระบอบประชาธิปไตย จากนั้นสถาบันทางการศึกษาทำหน้าที่ในการถ่ายทอดหลักการทฤษฎีที่ถูกต้องทั้งในระบบห้องเรียนและกิจกรรมภายในโรงเรียน และสุดท้ายสถาบันทางการเมืองทำหน้าที่ทั้งในการให้ความรู้และเปิดช่องทางให้ประชาชนได้ทราบถึงกิจกรรมต่างๆ ที่ทางสถาบันทางการเมืองในแต่ละประเภท

ดำเนินการ ทั้งนี้หากทั้งสามสถาบันดำเนินการได้ครบถ้วน การพัฒนาประชาธิปไตยภายในชุมชนก็จะเป็นไปโดยง่าย

คำสำคัญ: วัฒนธรรมทางการเมือง; การกล่อมเกลາทางการเมือง

Abstract

This Research aims to 1) Study the political and cultural democratic culture of the people. Chum PhaeMunicipalityArea, KhonKaen Province.2) To Study the factors influencing the democratic political culture of the people in Chum PhaeMunicipalityArea, KhonKaenProvince.3) To find a way to develop a democratic political culture of the people. Chum Phae Municipality Area, KhonKaenProvince.This research is a combination of both qualitative and quantitative methods. Qualitative research used in-depth interviews from key informants in Chum PhaeArea, KhonKaenProvince. Total 9 persons.Make specific selections.Data Collection Tool an in-depth interview and analysis of data by analogy, Analysis and interpretation. Population research is the population with the right to vote and the address of the registered population in the municipality of Chum PhaeArea is 23,694 people. The Sample size was 393, Based on the Taro Yamane formula (1973: 726). Simple and easy to use. Data collection was a five-level questionnaire. The Statistics used for data analysis were percentage, Standard deviation and multiple regression analysis.

The Research found that.

1) People have knowledge. Understanding Democratic Politics in Chum PhaeMunicipalityArea.The Main aspect of the sovereignty of the people. There were 34.1% moderate level, 41.5% moderate level, and 24.4% low level of satisfaction. Majority of liberty was 30.8%, Moderate level was 50.9%.The Average level was 35.9 percent, Moderate level was 44.8 percent. The law degree is 41.9%, The Moderate level is 36.9% and the low level is 19.3%. The legal aspect is 41.9%, The Medium level is 36.9% and the minimum level is 21.2%. The Majority is 53.5%. 30.5 percent and 16.0 percent respectively.

2) Attitude of people toward the development of democratic political culture in Chum PhaeMunicipalityArea,KhonKaen. The Overall level is very high. When considering each side, The order from the average to the least. The Educational institutions were at the highest level ($\bar{X}=4.62$), followed by the political institutions ($\bar{X}=4.54$), family institutions ($\bar{X}=4.53$), mass media ($\bar{X}=4.45$) and religion ($\bar{X}=4.42$) respectively.

3) Political instability That affects the democratic political culture of the people. ChumPhaeMunicipalityAreaKhonKaen.The Statistical significance

at .05 level was family institution. Educational Institutions and political institutions. The Religious and mass media factors do not affect anything.

4)The Development of a Democratic Political culture is a Collaborative effort. Family institution Educational Institutions And political institutions.To join the political training for new generations in the community to recognize and understand the principles of democracy properly. Start with the family institution. And to train their children to have good habits to promote good democracy. The Educational institute is responsible for conveying correct theories in both the classroom and school activities. And finally, The political institutions. It serves both to educate and to open channels for the people. Know the activities. The way the political institutions operate in each category. If all three institutions are fully implemented. The Development of Democracy within the community will be simple.

Keywords: Political culture; Politicization

บทนำ

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการปกครองที่มาจากตะวันตก และเป็นระบอบที่นานาอารยประเทศนิยมใช้เป็นแนวทางในการปกครอง หรือที่เรียกว่า ประชาธิปไตยกระแสหลัก (Kongkirati, 2015 : 125) โดยเป็นระบอบการปกครองกระแสหลักที่สังคมไทยพยายามเรียกร้องและแสวงหาความหมายที่แท้จริง แต่ดูเหมือนว่าระบบการปกครองดังกล่าวไม่สามารถผสานให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคมไทยได้อย่างลงตัวเท่าใดนัก เห็นได้จากคนไทยส่วนใหญ่รู้แต่เพียงประชาธิปไตยที่เป็นรูปแบบหรือโครงสร้างเท่านั้น แต่ยังไม่รู้เนื้อหาสาระของประชาธิปไตยที่แท้จริงว่า คือ อะไร หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คนไทยส่วนใหญ่ยังไม่มีจิตวิญญาณของความเป็นประชาธิปไตยที่ฝังรากลึกเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมในชีวิตประจำวัน (Promgird, 2014 : 63-96) ทั้งนี้สาเหตุสำคัญมาจากการที่สังคมไทยยังตกอยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์มาอย่างยาวนาน ทำให้วัฒนธรรมทางการเมืองมีความโน้มเอียงไปในทางอำนาจนิยมหรือประเพณีนิยม แม้ว่าประเทศไทยจะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมามากกว่า 8 ทศวรรษแล้วก็ตาม แต่วัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยของประเทศไทย ไม่ได้พัฒนาก้าวหน้าไปตามระยะเวลาแต่ประการใด เนื่องจากประชาธิปไตยของประเทศไทยต้องเผชิญกับความวุ่นวายและความขัดแย้งเชิงอำนาจทางการเมืองของบรรดาผู้นำทางการเมือง (Dokthaisong, 2010 : 65) จึงเกิดเป็นวงจรอุบาทว์ทางการเมือง

อย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ มีการร่างรัฐธรรมนูญ ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ความวุ่นวายทางการเมือง ปฏิวัติรัฐประหาร เป็นต้น

ทิศทางการเมืองของนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์หลายท่านได้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาในการพัฒนาการเมืองในระบบประชาธิปไตยของประเทศไทย อาทิ สุรชัย ศิริไกร Sirikrai (2007 : 57-58) ได้สะท้อนให้เห็นว่า ประชาธิปไตยของไทยนับตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 เป็นต้นมานั้น เกิดความล้มเหลวอย่างสิ้นเชิง เนื่องจากผู้นำทางการเมืองไทยเน้นการพัฒนาประชาธิปไตยที่สถาบันทางการเมืองแต่เพียงอย่างเดียว เช่น เน้นที่การร่างรัฐธรรมนูญ การประกาศใช้รัฐธรรมนูญ การพัฒนาพรรคการเมือง การกระจายอำนาจระหว่างระหว่างสถาบันทางการเมืองและการพัฒนาองค์กรอิสระขึ้นมาควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจของสถาบันทางการเมือง ฯลฯ จนทำให้เกิดการละเลยหรือมองข้ามในประเด็นการสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยที่เป็นแบบแผนความเชื่อ ความคิด ทศนคติ ค่านิยมและพฤติกรรมทางการเมืองให้กับผู้คนในสังคม ขณะที่สมบัติ อารังธัญวงศ์ Thamrongthanyawong (2010 : 77-98) ได้ให้ความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า การสถาปนาระบบประชาธิปไตยให้มีเสถียรภาพอย่างยั่งยืนได้นั้น มิได้หมายความว่าแต่เพียงการประกาศใช้รัฐธรรมนูญเพื่อการปกครองในระบบประชาธิปไตยเท่านั้น แต่ปัจจัยสำคัญอยู่ที่การเสริมสร้างให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ และศรัทธาต่อคุณค่าความเป็นประชาธิปไตย จากทัศนะของนักวิชาการทั้งสองท่านนั้นแสดงให้เห็นว่า ปัญหาการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยของไทยยึดติดอยู่กับรูปแบบและโครงสร้างมากเกินไป จนละเลยสาระสำคัญของประชาธิปไตยที่หมายถึงจิตวิญญาณความเป็นประชาธิปไตย

อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 เป็นต้นมา ผนวกกับการเกิดวิกฤติความขัดแย้งและการแย่งชิงอำนาจทางการเมืองที่ดูเหมือนว่าพัฒนาการเมืองของไทยไม่ได้ก้าวหน้าเหมือนกับประเทศที่มีประชาธิปไตยเต็มใบ เช่น ประเทศในยุโรปและอเมริกา เป็นต้น แต่เหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในรอบ 10 ปีนั้น หากพิจารณาในอีกมิติหนึ่งจะพบว่ามิผลในเชิงบวกต่อวิวัฒนาการทางการเมืองไม่น้อย สิ่งที่เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ การตื่นตัวทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนในชนบท/ท้องถิ่น มีความสนใจทางการเมืองติดตามรับฟังข่าวสารเหตุการณ์บ้านเมืองกันอย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงการพูดคุยปัญหาบ้านเมือง ปัญหาเศรษฐกิจปากท้อง และการเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นอาสาสมัครเลือกตั้ง การเข้าฟังการปราศรัยของพรรคการเมือง การ

รวมกลุ่มเพื่อเรียกร้องผลประโยชน์ทางการเมือง ปรากฏการณ์เหล่านี้มีให้เห็นในการเมืองทุกระดับ ซึ่งบางครั้งดูเหมือนเป็นความวุ่นวายหรือกลายเป็นวิกฤติทางการเมืองที่ส่งผลกระทบต่ออำนาจความชอบธรรมให้กับชนชั้นนำในการยึดอำนาจ ซึ่งนักวิชาการที่มองเห็นวิกฤติการณ์ทางการเมืองเป็นผลบวกต่อการพัฒนาประชาธิปไตย

สภาพการเมืองท้องถิ่นในปัจจุบันของเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ประชาชนค่อนข้างมีความตื่นตัวทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในห้วง 10 ปีที่ผ่านมา ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง และรับรู้รับทราบข้อมูลทางการเมืองทั้งการเมืองระดับชาติและการเมืองระดับท้องถิ่นผ่านช่องทางการติดต่อสื่อสารหลายประเภท อาทิ วิทยุ โทรทัศน์ สื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น เห็นได้จากการปรากฏการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้น อาทิ การพูดคุยสนทนากันในวงสนทนาไม่ว่าจะในที่สาธารณะหรือในร้านค้ามักจะสนทนาเกี่ยวกับเรื่องนโยบายพรรคการเมือง เรื่องเศรษฐกิจ และเรื่องผู้นำทางการเมือง เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่าการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองในท้องถิ่นมีมากขึ้นเช่นกัน เช่น การรับฟังการปราศรัยหาเสียง การร่วมรณรงค์การเลือกตั้ง และการเลือกผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น เป็นต้น ปรากฏการณ์ที่สำคัญยิ่งอีกประการหนึ่ง คือ แม้ว่าการเลือกตั้งผู้ชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ผู้แทนปวงชนทั้ง (สส., สว.) อาจจะมีอามิสสินจ้างหรือการซื้อสิทธิ์ขายเสียงเข้ามาเกี่ยวข้องแต่ไม่ใช่ประเด็นชี้ขาดว่าจะชนะการเลือกตั้งเสมอไป เพราะประชาชนมองไปที่นโยบายการหาเสียงที่มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่โดยตรง นโยบายไหนที่เข้าใจง่ายและเห็นผลเป็นรูปธรรม ประชาชนก็จะเลือกตัวผู้สมัครหรือพรรคการเมืองนั้น ซึ่งสอดคล้องกับหลักการพัฒนาประชาธิปไตยสมัยใหม่ที่เน้นไปที่นโยบายมากกว่าการเลือกตัวบุคคลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นปรากฏการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในเชิงประจักษ์ และตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว โดยเฉพาะในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “การพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยของประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น” เพื่อนำผลการวิจัยไปพัฒนาต่อยอดสร้างองค์ความรู้ในการพัฒนาประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่นในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

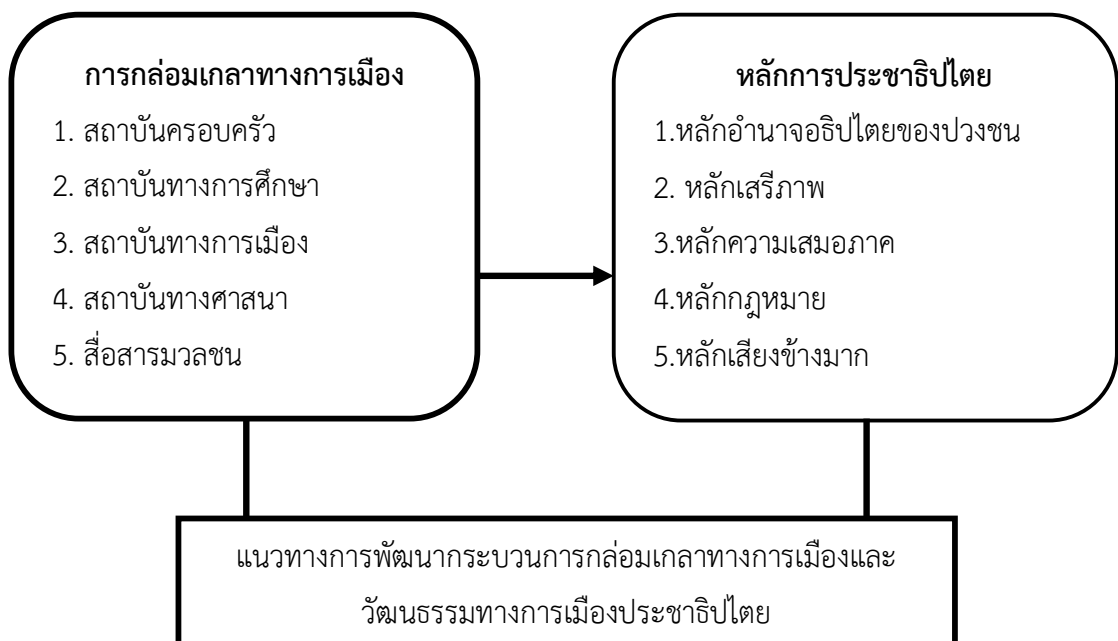
1. เพื่อศึกษาการกล่อมเกลາทางการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยของประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

2. เพื่อศึกษาปัจจัยการกล่อมเกลາทางการเมืองที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมือง
ประชาธิปไตยของประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

3. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยของประชาชน
ในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

กรอบแนวคิด

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดที่ได้จากการสังเคราะห์วรรณกรรมและงานวิจัยที่
เกี่ยวข้องกับกระบวนการกล่อมเกลາทางการเมือง โดยกำหนดเป็นตัวแปรต้น และใช้หลักการ
ประชาธิปไตย เป็นตัวแปรตาม เพื่อวัดระดับความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรมทางการเมือง
ประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น จากนั้นจะวัด
ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตามเพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทางการพัฒนา
และสร้างเป็นต้นแบบเพื่อใช้ในการพัฒนาประชาธิปไตยให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับ
บริบทพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นตามแผนภาพกรอบแนวคิดด้านล่าง

ที่มา : จากการสังเคราะห์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่หนึ่ง ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อวัฒนธรรมทางการเมืองและการกล่อมเกลາทางการเมือง และปัจจัยที่ส่งการกล่อมเกลาทางการเมืองที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้งและมีที่อยู่ตามทะเบียนราษฎรในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จำนวน 23,694 คน (บัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง นายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลเมืองชุมแพ วันที่ 7 เมษายน 2556) และได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 393 คน จากการคำนวณตามสูตรของ ทาโรยามาเน Yamane (1973 : 726) กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ร้อยละ 5

2. เครื่องมือใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามประชาชนที่มีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้งและมีที่อยู่ตามทะเบียนราษฎรในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จำนวน 393 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมือง และวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตย ดังนี้

2.1 แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจการวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตย 5 ด้าน ได้แก่ 1) หลักอำนาจอธิปไตยของปวงชน 2) หลักเสรีภาพ 3) หลักความเสมอภาค 4) หลักกฎหมาย 5) หลักเสียงข้างมาก ด้านละ 5 ข้อ รวม 25 ข้อ

กรณีวัดความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่างโดยรวมกำหนดเป็นช่วงการให้คะแนน กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามได้คะแนน 0-8 คะแนน กำหนดให้ค่าระดับเป็น 1 แปลความหมายว่า น้อย คะแนน 9-16 กำหนดให้ค่าระดับเป็น 2 แปลความหมายว่า ปานกลาง คะแนน 17 ขึ้นไป แปลความหมายว่า มาก

กรณีวัดความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายด้าน กำหนดเป็นช่วงการให้คะแนน กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามได้คะแนน 0-2 คะแนน กำหนดให้ค่าระดับเป็น 1 แปลความหมายว่า น้อย คะแนน 3 แปลความหมายว่า ปานกลาง คะแนน 4-5 แปลความหมายว่า มาก ทั้งนี้ ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่และร้อยละ

2.2 แบบสอบถามทัศนคติการกล่อมเกลาทางการเมือง เป็นแบบสอบถามมีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีระดับการให้คะแนน 5 ระดับ ดังนี้

- 1 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง ระดับน้อย
- 3 หมายถึง ระดับปานกลาง
- 4 หมายถึง ระดับมาก
- 5 หมายถึง ระดับมากที่สุด

ทั้งนี้การแปลความหมายค่าเฉลี่ยได้กำหนดเกณฑ์การพิจารณาโดยใช้สูตรภาคชั้น ได้แก่ $5 - 1/5 = 0.80$ ซึ่งเป็นช่วงระหว่างชั้น จากนั้นจึงนำมาเป็นเกณฑ์ในการให้ความหมายของค่าคะแนนเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
4.21-5.00	มากที่สุด
3.41-4.20	มาก
2.61-3.40	ปานกลาง
1.81-2.60	น้อย
1.00-1.80	น้อยที่สุด

ตารางที่ 1 ค่าคะแนนเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชน
ในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ได้แก่ การศึกษาแนวคิดทฤษฎีวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจในเนื้อหาสาระและนำผลของการศึกษามายกร่างเป็นแบบสอบถาม จากนั้นนำมาพิจารณากลับกรองจนได้ประเด็นสำคัญของแบบสอบถามและสร้างเป็นแบบสอบถามจริง โดยลำดับแบบสอบถามออกเป็นข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามแบบสอบถามตามตัวแปรอิสระและแบบสอบถามตามตัวแปรตาม เสร็จแล้วนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาให้ความเห็น จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความเห็นและจัดทำเป็นแบบสอบถามสมบูรณ์แบบ

4. การหาความเที่ยงตรงของเครื่องมือ นำแบบสอบถามเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและหาความเที่ยงตรงของเนื้อหาโดยหาค่าดัชนีของความสอดคล้องกันระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ ซึ่งแปลความหมายของ

คะแนนดังนี้ +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และ-1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากนั้นเลือกข้อที่มีค่า IOC มากกว่าหรือเทียบเท่า 0.5 ส่วนที่มีค่าน้อยกว่า 0.5 นำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.80 และนำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha – Coefficient) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 กัลยา วานิชย์บัญชา (Wanitbancha, 2009 : 59-60)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูลเริ่มจากได้แบบสอบถามเพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูล ทำหนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถามจากประธานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างและแจกแบบสอบถามและรับแบบสอบถาม หลังจากนั้นตรวจสอบแบบสอบถามเพื่อดำเนินการต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากเก็บแบบสอบถามมาแล้วนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล จากนั้นนำมากำหนดใส่รหัสและนำเข้าโปรแกรมสำเร็จรูปโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในการประมวลผล ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา คือค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมาน คือ การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ

ระยะที่สอง ศึกษาแนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยเป็นการนำเอาค่าระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีค่าสูงสุด และนำเอาค่าตัวแปรกระบวนการกล่อมเกลางานทางการเมืองที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตย มาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ตามรายละเอียดดังนี้

1.กลุ่มผู้ให้ข้อมูลและกลุ่มเป้าหมาย (Key informants) ได้แก่ ผู้แทนจากนายอำเภอชุมแพ และท้องถิ่นอำเภอ 2 คน ผู้แทนจากผู้บริหารเทศบาลเมืองชุมแพ 1 คน และฝ่ายนิติบัญญัติ สมาชิกสภาเทศบาลเมืองชุมแพอีก 1 คน ผู้แทนจากสถานศึกษาในพื้นที่เทศบาลเมืองชุมแพ 2 คน ผู้แทนจากองค์กรทางศาสนาในพื้นที่เทศบาลเมืองชุมแพ 2 คน และสื่อมวลชนในพื้นที่เทศบาลเมืองชุมแพ 1 คน รวมทั้งหมด 9 คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

2. เครื่องมือ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ สร้างจากผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองและการกล่อมเกลາทางการเมืองที่มีความมากที่สุด และปัจจัยการกล่อมเกลาทางการเมืองที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตย นำมาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและไม่เป็นทางการ จากนั้นนำมาตรวจสอบเชิงเนื้อหาและภาษากับผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน และนำแบบสัมภาษณ์มาแก้ไขตามคำแนะนำ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเริ่มจากจัดเตรียมแบบสัมภาษณ์ให้พร้อมและทำหนังสือจากหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต/ดุสิตบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ถึงหน่วยงานที่กลุ่มเป้าหมายสังกัด เพื่อบันทึกแนวนั้น เวลา สถานที่ในการสัมภาษณ์เชิงลึก

4. นำข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมในเบื้องต้นนำมาประมวลร่วมกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ได้ถอดจากเครื่องบันทึกเสียง นำมาวิเคราะห์โดยวิธีอุปนัย เรียบเรียงอย่างเป็นระบบ และตีความเชื่อมโยงความสัมพันธ์จากประเด็นศึกษาที่กำหนดไว้ หลังจากนั้นนำมาสร้างเป็นบทสรุปของแต่ละประเด็นศึกษา

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยของประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น” สรุปได้ดังนี้

1. จากการศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตย พบว่า ความรู้ความเข้าใจต่อวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย อยู่ในระดับปานกลางจำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 50.4 อยู่ในระดับมาก 135 คน คิดเป็นร้อยละ 34.3 และ อยู่ในระดับน้อยจำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15.3 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1.1 ด้านหลักอำนาจอธิปไตยของปวงชน ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ มีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก จำนวน 134 คนคิดเป็นร้อยละ 34.1 ระดับปานกลางจำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 41.5 และระดับน้อย จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 24.4

1.2 ด้านหลักเสรีภาพ ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ มีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 30.8 ระดับปานกลาง จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50.9 และระดับน้อย จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 18.3

1.3 ด้านหลักความเสมอภาค ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ มีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 35.9 ระดับปานกลาง จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 44.8 และระดับน้อย จำนวน 76 คนคิดเป็นร้อยละ 19.3

1.4 ด้านหลักกฎหมาย ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ มีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 41.9 ระดับปานกลาง จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 36.9 และระดับน้อย จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 21.2

1.5 ด้านหลักเสียงข้างมาก ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ มีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 39.7 ระดับปานกลาง จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 30.5 และระดับน้อย จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 29.8

2. จากการศึกษาการกล่อมเกลாதทางการเมืองพบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

2.1 ด้านสถาบันครอบครัว ในภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ประชาธิปไตยจะพัฒนาได้ต้องเริ่มต้นจากการอบรมสั่งสอนของคนในครอบครัว ($\bar{X} = 4.66$) การอบรมกล่อมเกลาคณะความรู้ประชาธิปไตยภายในครอบครัว ผู้ใหญ่ต้องทำเป็นแบบอย่าง ($\bar{X} = 4.59$) ประชาธิปไตยพื้นฐานที่มีความมั่นคงและยั่งยืนมากที่สุดเริ่มต้นจากครอบครัว ($\bar{X} = 4.58$) การพัฒนาประชาธิปไตยที่เห็นผลดีคือ สมาชิกในครอบครัวต้องร่วมกันสร้าง ($\bar{X} = 4.53$) กิจกรรมภายในครอบครัวมีส่วนช่วยให้เกิดการพัฒนาระบบประชาธิปไตยพื้นฐานได้ ($\bar{X} = 4.29$)

2.2 ด้านสถาบันการศึกษา ในภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เนื่องจากเด็กนักเรียนใช้เวลาอยู่ในโรงเรียนมากกว่าอยู่บ้าน โรงเรียนจึงมีส่วนสำคัญในการกล่อมเกลารื่องประชาธิปไตยได้เป็นอย่างดี ($\bar{X} = 4.68$) นักเรียนได้รับความรู้เรื่องประชาธิปไตยมากกว่าอยู่ที่บ้าน เนื่องจากมีกิจกรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้มากกว่า ($\bar{X} = 4.65$) การเรียนรู้หลักการประชาธิปไตยในโรงเรียนมีองค์ความรู้ที่ถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์แบบ ($\bar{X} = 4.64$) กิจกรรมเรียนรู้ประชาธิปไตยในโรงเรียน เช่น การเลือกหัวหน้าชั้นเรียน การเลือกตั้งประธานนักเรียน ฯลฯ

ทำให้เด็กนักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น ($\bar{X}=4.40$) กระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียนมีส่วนสำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตยให้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง ($\bar{X}=4.39$)

2.3 ด้านสถาบันการทางการเมือง ในภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การเรียนรู้ทางการเมืองที่ประชาชนคุ้นเคยมากที่สุด คือ การเลือกตั้งของท้องถิ่น ($\bar{X}=4.70$) ประชาชนเรียนรู้การเมืองผ่านทางรัฐสภาโดยติดตามการทำหน้าที่ของ สส. ที่ตนเองเลือกเข้าไป ($\bar{X}=4.52$) ประชาชนรับทราบโครงสร้างอำนาจทางการเมืองโดยการศึกษาจากรัฐธรรมนูญ ($\bar{X}=4.48$) กลุ่มการเมืองในพื้นที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในทางการเมืองของประชาชน ($\bar{X}=4.40$) ประชาชนในท้องถิ่นสามารถเรียนรู้ทางการเมืองผ่านการเข้าไปเป็นสมาชิกพรรคการเมืองทุกระดับ ($\bar{X}=4.39$)

2.4 ด้านสถาบันทางศาสนา ในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การอบรมกล่อมเกลาด้วยวิธีการเทศนาหลักธรรมะที่มีการประยุกต์กับประชาธิปไตยของพระภิกษุมีส่วนส่งเสริมให้ประชาชนได้ตระหนักและเข้าใจในหลักการประชาธิปไตยได้ง่าย ($\bar{X}=4.71$) วัดเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กกต. ต้องบูรณาการการทำงานกับทางวัด ($\bar{X}=4.69$) หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนากับหลักการประชาธิปไตยมีความคล้ายคลึงกัน เช่น หลักสิทธิเสรีภาพ หลักความเสมอภาค เป็นต้น ($\bar{X}=4.66$) วัดมีส่วนสำคัญในการอบรมกล่อมเกลาลักษณะ เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต เป็นต้น ที่มีความสอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย ($\bar{X}=4.62$) การเลือกตั้งทุกระดับและทุกครั้ง พระภิกษุมีส่วนในการชี้แนะประชาชน ($\bar{X}=4.41$)

2.5 ด้านสื่อสารมวลชน ในภาพรวม มีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.45$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ปัจจุบันสื่อสารมวลชนมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในทางการเมืองของประชาชน ($\bar{X}=4.69$) ปัจจุบันสื่อมวลชนทำหน้าที่ตีแผ่ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองอย่างหลากหลาย ($\bar{X}=4.63$) ปัจจุบันประชาชนสามารถเลือกรับฟังข้อมูลข่าวสารจากสื่อสารมวลชนหลายประเภท ($\bar{X}=4.36$) สื่อสารมวลชนนำเสนอข้อมูลข่าวสารทางการเมืองให้ประชาชนในทิศทางที่ถูกต้อง ($\bar{X}=4.35$) กระบวนการกล่อมเกลாதงทางการเมืองที่ง่ายและรวดเร็วที่สุด คือ การใช้สื่อในการดำเนินการ ($\bar{X}=4.22$)

3. ผลการทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) พบว่าการกล่อมเกลாத่างการเมืองมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยของประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่นอยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy}=0.725$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การกล่อมเกลาท่างการเมือง สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันทางการเมือง สถาบันทางศาสนา และสื่อสารมวลชน

4. การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุพบว่า ปัจจัยการกล่อมเกลาท่างการเมืองที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยของประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น มีตัวแปรพยากรณ์ คือ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันทางการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยตัวแปรพยากรณ์สามารถอธิบายความผันแปรกับวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยของประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น คิดเป็นร้อยละ 91.0 ($R^2 = 0.84$) ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($F = 33.55$, sig. = 0.00*) ดังนั้น ปัจจัยการกล่อมเกลาท่างการเมืองที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยของประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ได้แก่ สถาบันครอบครัว ($\beta = 0.596$) สถาบันการศึกษา ($\beta = -0.519$) และสถาบันทางการเมือง ($\beta = 0.594$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาจากค่าคะแนนดิบ (Unstandardized Coefficients) พบว่า เมื่อสถาบันครอบครัวสถาบันการศึกษาและสถาบันทางการเมือง เพิ่มขึ้น 1 หน่วย วัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตย จะเพิ่มขึ้น 0.473 -0.243 และ 0.282 หน่วย

5. แนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตย ได้แก่ ความร่วมมือร่วมใจกันระหว่างสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันทางการเมือง ที่จะร่วมกันอบรมกล่อมเกลาท่างการเมืองให้กับคนรุ่นใหม่ในชุมชนให้รับรู้และเข้าใจถึงหลักการประชาธิปไตยอย่างถูกต้อง โดยเริ่มจากสถาบันครอบครัวเอาใจใส่ดูแลอบรมบุตรหลานของตนให้มีอุปนิสัยเอื้อต่อการเป็นพลเมืองที่ดีตามระบอบประชาธิปไตย จากนั้นสถาบันทางการศึกษาทำหน้าที่ในการถ่ายทอดหลักการทฤษฎีที่ถูกต้องทั้งในระบบห้องเรียนและกิจกรรมภายในโรงเรียน และสุดท้ายสถาบันทางการเมืองทำหน้าที่ทั้งในการให้ความรู้และเปิดช่องทางให้ประชาชนได้ทราบถึงกิจกรรมต่างๆ ที่ทางสถาบันทางการเมืองในแต่ละประเภท

ดำเนินการ ทั้งนี้หากทั้งสามสถาบันดำเนินการได้ครบถ้วน การพัฒนาประชาธิปไตยภายในชุมชนก็จะเป็นไปโดยง่าย

อภิปรายผลการศึกษาวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยของประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น” มีประเด็นที่น่าสนใจ สามารถนำมาอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

จากการศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยพบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของพรภิรมณ์ ศรีทองคำ และวัลลภ รัฐฉัตรานนท์ Srithongkum and Rathachattranon (2015 : 32-44) ได้ศึกษาเรื่องทัศนคติการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลบ้านช้าง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในตำบลบ้านช้าง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี มีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับสูง ทั้งนี้การที่ผลการวิจัยออกมาเป็นเช่นนี้เป็นเพราะว่า ประชาชนได้มีโอกาสเรียนรู้การเมืองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการเมืองในภาคประชาชนเป็นเรื่องที่ไม่มีความซับซ้อน โดยเริ่มต้นจากการเรียนรู้ผ่านทางกิจกรรมทางการเมืองในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นระดับชาติที่มีการเลือกตั้ง สส. และสว. ตลอดจนการลงประชามติต่างๆ และระดับท้องถิ่น อาทิ การเลือกตั้งนายก อบต.นายกเทศมนตรี และผู้นำชุมชน ซึ่งมีกิจกรรมการเรียนรู้โดยลงมือปฏิบัติจนกระทั่งเกิดเป็นประสบการณ์ หรือทำให้เห็นเป็นรูปแบบที่ประชาชนเข้าใจได้ว่า กิจกรรมการเลือกตั้งหรือการลงประชามติ แล้วมีการลงคะแนนเสียงโดยยึดเสียงข้างมากเป็นแนวทางการตัดสินผลแพ้ชนะ กิจกรรมเหล่านี้ คือ ประชาธิปไตยในชุมชน ดังนั้น ด้วยความที่ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ ได้สัมผัสกับกิจกรรมการเลือกตั้งและการเข้าร่วมรับฟังการปราศรัยหาเสียงจากพรรคการเมืองระดับชาติ หรือกลุ่มผู้สมัครในระดับการเมืองท้องถิ่น ทำให้ประชาชนมีประสบการณ์การเรียนรู้ประชาธิปไตยโดยตรงและก่อให้เกิดทัศนคติต่อการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในทางที่ดีขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ บุญทัน ดอกไธสง Dokthaisong (2010 : 20) ได้กล่าวไว้ว่า การจะทำให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจต่อเรื่องประชาธิปไตยอย่างถ่องแท้ คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เรียนรู้และเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองให้ดีขึ้น ยิ่งประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

มากขึ้นเท่าใด ยิ่งทำให้ประชาชนมีความรู้และเกิดประสบการณ์ที่เอื้อต่อการพัฒนาประชาธิปไตยฐานรากมากขึ้นเท่านั้น

จากการศึกษาปัจจัยการกล่อมเกลາทางการเมืองที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยของประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมพบว่า ปัจจัยด้านสถาบันครอบครัว ด้านสถาบันทางการศึกษา และด้านสถาบันทางการเมือง ส่งผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยของประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฬา เจริญวงศ์ Charoenwong (2016 : 56) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหล่มสัก อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการศึกษา ครอบครัว และสถาบันทางการเมือง ส่งผลต่อการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัฒนา แซ่ไฟเราะ Sengphairo (2012 : 86) ได้ศึกษาความตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในสถาบันการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครกับการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านสถาบันการศึกษา สถาบันครอบครัว และสถาบันทางการเมือง ส่งผลต่อการกล่อมเกลาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การที่ผลวิจัยออกมาเป็นเช่นนี้เป็นเพราะว่า สถาบันทางสังคมที่ทำหน้าที่ในการกล่อมเกลาทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ไม่ว่าจะเป็นสถาบันทางการศึกษา สถาบันครอบครัว และสถาบันทางการเมือง เป็นสถาบันที่ประชาชนในชุมชนมีความคุ้นเคยและได้สัมผัสโดยตรงในลักษณะของกระบวนการกล่อมเกลาที่มีความต่อเนื่อง กล่าวคือ การกล่อมเกลาทางการเมืองเริ่มแรกเกิดขึ้นที่ครอบครัว จากนั้นก็จะส่งผ่านไปยังสถาบันทางการศึกษาที่ทำการถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องประชาธิปไตยอย่างเป็นระบบและมีตรรกะในการคิดวิเคราะห์อันจะส่งผลต่อการเรียนรู้ผ่านการกล่อมเกลาจากสถาบันการเมือง ซึ่งแสดงบทบาทหน้าที่ให้ประชาชนได้เรียนรู้โดยตรง ทั้งนี้การกล่อมเกลาทางการเมืองแบบประชาธิปไตยจากสถาบันทางสังคมดังกล่าว เรียกว่า “รูปแบบการกล่อมเกลาทางการเมือง” ซึ่ง Almond and Powell (1980 : 255) ได้จำแนกออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ (1) รูปแบบที่เห็นได้ชัดเจน เป็นการสื่อสารที่แสดงออกอย่างชัดเจนในการให้ข้อมูลข่าวสาร ค่านิยม และความรู้สึก เช่น การสอนเรื่องหน้าที่ทางการเมืองในโรงเรียน การปราศรัยหาเสียงของผู้แทนปวงชน เป็นต้น (2) รูปแบบที่แฝงอยู่ เป็นการกล่อมเกลาที่มีใช้ทัศนคติทางการเมือง แต่มี

ผลกระทบต่อทัศนคติทางการเมืองของผู้ได้รับการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง ส่วนใหญ่มักจะเห็นในสถาบันครอบครัว เช่น เด็กเห็นการใช้ความรุนแรงภายในครอบครัว ย่อมซึมซับเอาความรุนแรงเข้าไปด้วยและมีความเป็นไปได้ว่าโตขึ้นเด็กจะกลายเป็นผู้นิยมชมชอบกับระบอบอำนาจนิยม เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะนโยบาย

1.1 ความคิดเห็นของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชุมแพที่มีต่อวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตย แม้ว่าโดยภาพรวมจะมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดทุกข้อ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วจะพบว่า ด้านหลักอธิปไตยเป็นของปวงชน มีค่าระดับอยู่ในลำดับท้าย ดังนั้น เทศบาลเมืองชุมแพในฐานะหน่วยงานทางการเมืองท้องถิ่นที่ใกล้ชิดกับประชาชน และกำหนดนโยบายส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ควรจะกำหนดนโยบายส่งเสริมการเรียนรู้วัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยเน้นไปที่การให้ความรู้เรื่องหลักอำนาจอธิปไตยของปวงชน

1.2 หากพิจารณาจากปรากฏการณ์ทางการเมืองในห้วงที่ผ่านมาจะพบว่าวัดมีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจทางการเมืองของประชาชนอยู่ไม่น้อย ดังนั้น เทศบาลเมืองชุมแพ ควรจะวางกรอบนโยบายการส่งเสริมหลักการประชาธิปไตยให้กับประชาชน โดยใช้วัดเป็นฐานในการถ่ายทอดความรู้เรื่องประชาธิปไตย เพราะสถาบันทางศาสนามีต้นทุนทางสังคมที่ได้รับการยอมรับนับถือจากประชาชนในชุมชนมากกว่าสถาบันทางสังคมอื่นๆ

1.3 ประชาชนยังมองเห็นว่า ศาสนาไม่ควรมายุ่งเกี่ยวกับการเมืองและสื่อสารมวลชนยังไม่สื่อสารข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริงและเชื่อถือได้ เพราะฉะนั้น รัฐบาลในฐานะผู้กำหนดนโยบายการส่งเสริมการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับมหภาคและเทศบาลในฐานะผู้กำหนดนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับจุลภาค โดยจะต้องกำหนดนโยบายการส่งเสริมประชาธิปไตยให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ควรทบทวนกรอบนโยบายที่มีอยู่แล้ว โดยให้ความสำคัญกับสถาบันทางศาสนาในการใช้หลักธรรมของแต่ละศาสนาที่ส่งเสริมประชาธิปไตย และควรพิจารณาถึงการทำหน้าที่ของสื่อสารมวลชนที่จะต้องเสนอข้อมูลข่าวสารที่มีความเที่ยงตรงและชัดเจนทันต่อเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง

2. ข้อเสนอการนำไปปฏิบัติ

2.1 ประชาชนจะเข้าใจคำว่า "ประชาธิปไตย" ผ่านทางการเลือกตั้งและนับคะแนนเสียงข้างมาก แม้ว่าโดยรูปแบบการปกครองประชาธิปไตยจะถือเอาสัญลักษณ์ "เสียงข้างมาก" เป็นตัวตัดสิน แต่หลักการที่แท้จริงของประชาธิปไตยไม่ได้มีเพียงเสียงข้างมาก ยังมีสาระแก่นสารของประชาธิปไตยอื่นๆ อีกที่ประชาชนจะต้องได้รับการถ่ายทอด เพื่อให้เข้าใจในเรื่องประชาธิปไตยอย่างลึกซึ้ง ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้เรื่องประชาธิปไตย อาทิ เทศบาลเมืองชุมแพ โรงเรียนในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ กกต.จังหวัดขอนแก่น คณะอาจารย์จากมหาวิทยาลัยในจังหวัดขอนแก่น ควรร่วมมือกันขับเคลื่อนประชาธิปไตยร่วมกับประชาชน โดยให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อน และยกเอาเสียงข้างมากขึ้นมาเป็นประเด็นในการให้ความรู้ในทางที่ถูกต้องสอดคล้องตามหลักวิชาการ

2.2 ประชาชนรู้จักกับคำว่า "รัฐบาลและรัฐสภา" ผ่านการรับฟังและรับชมการทำหน้าที่อภิปรายไม่ไว้วางใจแต่ละครั้ง รวมถึงการรู้จักกับ "ศาลรัฐธรรมนูญ" ผ่านทางการตัดสินคดีสำคัญทางการเมืองและรู้จักกับ "รัฐธรรมนูญ" เพราะมีปรากฏการณ์การรัฐประหารที่มีทั้งการฉีกรัฐธรรมนูญ ร่างขึ้นใหม่ และทำการลงประชามติ ซึ่งกรณีสถาบันทางการเมืองนี้ หากไปถามประชาชนว่า รู้จักสถาบันการเมืองหรือไม่ ก็จะได้คำตอบว่า ไม่รู้จัก แต่ถ้าถามแยกเป็นประเด็นและมีคำสำคัญที่คุ้นเคย เช่น รัฐบาล รัฐสภา ศาลรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญ ฯลฯ ประชาชนจะรู้จักและเข้าใจเป็นอย่างดี ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจะกำกับดูแลและให้คำชี้แนะกับประชาชนในประเด็นการทำหน้าที่ของสถาบันทางการเมือง เพราะประชาชนส่วนใหญ่มีความเข้าใจว่า สส. นอกจากจะเป็นผู้แทนปวงชนในรัฐสภาแล้ว ยังจะต้องเป็นผู้ให้ที่ดี เมื่อเวลาชาวบ้านไปขอรับการสนับสนุน เช่น เงินสนับสนุนค่าจัดงานบั้งไฟ แข่งเรือยาว แข่งกีฬา ทั่วๆไป สิ่งเหล่านี้ไม่เกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่ของ สส. แต่ชาวบ้านถือเป็นเรื่องสำคัญมากกว่าไปการไปออกกฎหมายและกลั่นกรองกฎหมายในรัฐสภา

2.3 การเรียนรู้ทางการเมืองที่ประชาชนรู้จักและคุ้นเคยเป็นอย่างดี คือ การเรียนรู้จากการเลือกตั้งผู้นำชุมชนเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ การเลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาล ดังนั้น เทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ควรจัดเวทีให้กับประชาชนได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถอดบทเรียนในผลการเลือกตั้งผู้นำชุมชนและผู้บริหารเทศบาลในประเด็นที่ว่า อะไรคือสิ่งที่ทำให้ผู้นำชุมชน/ทีมผู้บริหารชนะการเลือกตั้ง การเลือกตั้งเลือกที่ตัวบุคคล หรือเลือกที่นโยบายกลุ่มที่นำเสนอ ซึ่งการเลือกตั้งผู้นำชุมชน

และผู้บริหารท้องถิ่นถือว่าเป็นพื้นฐานสำคัญของประชาธิปไตยรากฐานที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาธิปไตยระดับชาติมีความเข้มแข็ง

3. ข้อเสนอในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการทำวิจัยเรื่อง “การสร้างพลังประชาธิปไตยโดยใช้ประชาชนเป็นฐานในการพัฒนาของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น”

3.2 ควรมีการทำวิจัยเรื่อง “การสร้างเครือข่ายการพัฒนาประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น”

3.3 ควรมีการทำวิจัยเรื่อง “การกล่อมเกลากฎหมายการเมืองแบบประชาธิปไตยของสถาบันทางศาสนาในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น”

References

- Almond and Powell. (1980). *Comparative Politics Today : A World View*. Boston : Little, brown & Co.
- Charoenwong, C. 2016. *Guidelines for the development of democratic political culture of the people : Community Case Study in Lom Sak District Phetchaboon*. Research Report. Faculty of Public Administration : Phetchabun Rajabhat University.
- Dokthaisong, B. (2010). *Global paradigm of public management*. Bangkok : Panyachon Distributor.
- Kongkirati, P. (2015). *Democracy in Transition*. Bangkok : Fadiaokan Publisher.
- Promgird, P. (2014). Political Culture and Democracy Development in North-East Rural Community Area : A Case Study of People in Khambong and Sa-ard Village, Ampure Nampong, KhonKaen Province. *Humanities and Social Sciences*, 31(3), 63-96.
- Sengphairo, W. (2012). *Political Consciousness and the development of democratic political culture among the youths in education institutes in Bangkok during B.E. 2549-2554*. Bangkok : Doctoral dissertation . Krirk University.
- Sirikrai, S. (2007). *Democratic development without changing culture and political ethics. The political culture of ethics and governance*. Conference papers on political culture, ethics and government. Bangkok : United Nations Conference Center.

- Srithongkum, P. and Rathachattranon, W. (2015).The Democratic Political Attitude of People in the Banchang Sub-District, Song Phi Nong District, SuphanBuri Province.*Kasetsart University Political Science Review*, 2(2), 32-44.
- Thamrongthanyawong, S. (2010).The Backgrounds, Political Culture and Political Participation of Thai Youth Leaders.*NIDA Development Journal*, 50(4),77-98
- Wanitbancha, K. (2009). *Statistics for research*.Bangkok : Book Center of Chulalongkorn.
- Yamane, T. (1973).*Statistics: An Introductory Analysis*.(3th ed.).New York: Harper and Row Publication.